

aksjegroep Te Mâl

06-41284993, aksje-temal@hotmail.com, www.temal.tk

Aan de minister van OC & W
mevrouw M.J.A. van der Hoeven
Postbus 16375
2500 BI Den Haag

Betreft: taalbeleid voor het Friese basisonderwijs

Leeuwarden, 31 maart 2005

Zeer geachte minister,

De actiegroep Te Mâl maakt zich sterk voor een evenwichtige positie van de beide rijkstalen in het onderwijs in de provincie Friesland. Daarvoor is enige sturing van u als minister van onderwijs een noodzakelijke voorwaarde. Wij vragen u hierbij om die sturing te bieden door:

- (a) kerndoelen voor het vak Fries in het primair onderwijs in Friesland vast te stellen die mutatis mutandis gelijk zijn aan de kerndoelen die gelden voor het vak Nederlands in het primair onderwijs;
- (b) kerndoelen alsmede een urentabel voor het vak Fries in de basisvorming vast te stellen die mutatis mutandis gelijk zijn aan de kerndoelen en de urentabel die gelden voor het vak Nederlands in de basisvorming;
- (c) bij wet te regelen dat het Nederlands en Fries gedurende een vergelijkbaar aandeel van de lestijd als voertalen op de basisscholen in Friesland worden gebruikt.

Wij doen de bovenstaande verzoeken op grond van de volgende overwegingen:

1. Provinciale Staten van Friesland stellen zich op het standpunt dat het Fries en Nederlands gelijkwaardig en gelijkgerechtigd zijn. Wat betreft het onderwijs hebben PS van Friesland tijdens hun zitting van 16 maart jongstleden duidelijk gemaakt dat zij op dit standpunt blijven staan, en dat zij gelijke kerndoelen voor Fries en Nederlands in het primair onderwijs wensen. Het lijkt ons wenselijk dat u, als beslissingsgerechtigde wat betreft de kerndoelen in het

basisonderwijs, dat advies van de Friese volksvertegenwoordiging opvolgt. Vandaar ons verzoek (a).

2. Wat de kerndoelen voor de talenvakken in de basisvorming betreft, hebben PS van Friesland geen standpunt ingenomen. Uit de principes van gelijkwaardigheid en gelijkgerechtigdheid volgt ons inziens echter dat de wettelijke gelijkwaardigheid die PS voor de kerndoelen in het basisonderwijs beögen, onverminderd voor het voortgezet onderwijs geldt. Daar deze gelijkwaardigheid en gelijkgerechtigdheid in de huidige kerndoelen al worden uitgedrukt, maar alleen het Fries een zodanig klein aandeel van de onderwijstijd krijgt toegemeten dat van het halen van die doelen en van de gelijkwaardigheid van beide rijkstalen in de schoolpraktijk geen sprake is, vragen wij u als extra beleidsinstrument gelijke uren tabellen voor beide vakken in de basisvorming op te nemen. Vandaar ons verzoek (b).

3. De huidige kerndoelen voor Fries en Nederlands in zowel primair als secundair onderwijs zijn *mutatis mutandis* gelijk. Gezien het standpunt van PS van Friesland en aangezien de rijksoverheid met de ratificatie van het *Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden* de verplichting op zich heeft genomen het Fries binnen de Nederlandse grenzen te ondersteunen en te bevorderen, vinden wij een verslechtering van de formele positie van het Fries in het onderwijs in tegenspraak met het democratisch gevormde beleidskader met betrekking tot de taalpolitiek in Friesland. Dat is voor ons mede een overweging om u de verzoeken (a) en (b) te doen.

4. Met de ratificatie van het *Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden* heeft de Nederlandse overheid zich verplicht tot ondersteuning en bevordering van het Fries binnen de Nederlandse grenzen. Dat betekent dat de overheid de uit gewoonte en door prestigeverschillen ontstane dominantie van het Nederlands weerstand moet bieden. Getuige recent onderzoek van het NIPO* is het tot nu toe gevoerde beleid weinig succesvol.

Daar het onderwijs wat betreft taalhouding een van de belangrijkste opinievormers is, en bovendien een opinievormer waarop de overheid invloed kan uitoefenen, lijkt het ons in het licht van de aangegane verplichtingen uit het handvest wenselijk dat de overheid de middelen die zij heeft, aanwendt om het taalgebruik in het onderwijs meer te sturen. Het ligt voor de hand dat te doen door de verplichting onder artikel 8 na te komen en ervoor te zorgen dat een 'aanmerkelijk deel' van de lessen in het Friese primair onderwijs in het Fries wordt gegeven. In zijn beide laatste rapportages wijst het *Committee of Experts* van de Raad van Europa erop dat deze verplichting nog niet wordt nagekomen. Het *Committee of Experts* heeft daarom geadviseerd om zodanige maatregelen te nemen dat Nederland die verplichting alsnog nakomt.

De weerlegging van de conclusies van het *Committee of Experts* door uw ministerie in uw brief van 21 januari 2005 aan de Feriening Frysk Underwiis wijzen we als niet-beargumenteerd van de hand.

De weerlegging van diezelfde conclusies in de reactie van minister J.W. Remkes op de laatste evaluatie**, als zou het *Committee of Experts* van een onjuiste definitie van 'een aanmerkelijk deel' uitgaan, wijzen we van de hand als een poging onder de aangegane verplichting uit te komen, daar de Raad van Europa en niet de Nederlandse overheid verantwoordelijk is voor de tekst van het Handvest. Bovendien achten wij het onjuist dat het ministerie zichzelf als beoordelaar van haar eigen beleid boven een onafhankelijk internationaal panel van deskundigen stelt.

In aanvulling op het bovenstaande wijzen wij op de conclusie van de onderwijsinspectie*** dat op het merendeel van de Friese scholen de aandacht voor het Fries onvoldoende is om de door de overheid zelf gestelde doelen te bereiken. Voorts wijzen wij op

het standpunt van de Onderwijsraad[◇] dat bovengenoemde verplichting zich uitstrekt tot het gebruik van het Fries als voertaal in de les en dat daarvan onvoldoende sprake is. De bewering dat er op dit moment reeds een 'aanmerkelijk deel' van het basisonderwijs in het Fries wordt gegeven, is daarmee ons inziens onhoudbaar.

Het standpunt van minister Remkes^{◇◇} dat scholen zelf moeten bepalen in welke verhouding zij het Nederlands en het Fries als voertaal hanteren, is niet in overeenstemming met de ondertekening van het Handvest. De Nederlandse rijksoverheid is een verplichting aangegaan en kan deze niet in tweede instantie van de hand wijzen door de verantwoordelijkheid voor het nakomen daarvan bij individuele scholen te leggen.

Wij concluderen dat de rijksoverheid bij het nakomen van de aangegane verplichtingen uit het Handvest in gebreke is en daardoor het traject naar een gelijkwaardige positie van de twee rijkstalen onnodig verlengt. Aangezien de overheid voornemens is het Fries te ondersteunen en te bevorderen, doen wij u verzoek (c) om het beleid zodanig te wijzigen dat dit met uw voornemen in overeenstemming is.

* Foekema, H. (2004), Overdracht van de Friese taal, TNS NIPO.

(http://www.omropfryslan.nl/download/TNO_rapport.pdf)

** Council of Europe (2004), European Charter for Regional and Minority Languages. Application of the Charter in the Netherlands (2nd monitoring cycle). Antwoord van minister J.W. Remkes op p. 41: *When the obligation to offer a considerable part of education in Frisian came into effect, the Netherlands complied with this (in the eyes of the Dutch government). The Committee is proceeding from an incorrect definition of "a considerable part".*

(<http://www.coe.int>)

*** Onderwijsinspectie (2001), Het onderwijs in het Fries op de basisscholen in Friesland.

[◇] Onderwijsraad (2002), De kern van het doel. Reactie op het advies van de commissie Wijnen over de kerndoelen basisonderwijs, p. 20: *De voor het primair onderwijs relevante bepaling (artikel 8, lid 1b, optie ii) houdt in dat een "aanmerkelijk deel" van het primair onderwijs in het Fries moet worden aangeboden. Dit impliceert dat het Fries naast leergebied ook als instructietaal wordt gebruikt. De gangbare praktijk op veel basisscholen in Friesland is dat het leergebied Fries formeel één uur per week wordt gegeven.*

(<http://www.minocw.nl/brief2k/2002/doc/15811a.pdf>)

^{◇◇} als onder **. Antwoord van minister J.W. Remkes op p. 41: *The schools must find a proper balance themselves between the use of the Dutch and Frisian languages.*

Met vriendelijke groet,

Elbrecht Claus
voorzitter Te Mâl

Kopieën naar: pers, Tweede Kamercommissies Onderwijs en Fries, PS/GS van Friesland,
Ministerie van BZK, Feriening Frysk Underwiis